

Univerzita Karlova v Praze, Fakulta humanitních studií

Historie Martinistického řádu v Čechách

Bakalářská práce

David Plass

Vedoucí práce:
prof. Mgr. Martin Putna, Dr.

Kladno 2014

Prohlašuji, že jsem práci vypracoval/a samostatně s použitím uvedené literatury a souhlasím s jejím eventuálním zveřejněním v tištěné nebo elektronické podobě.

Rád bych poděkoval vedoucímu mé bakalářské práce, prof. Mgr. Martinu Putnovi, Dr. za trpělivost, cenné rady a přístupnost tématu. Dále prof. PhDr. Milanu Nakonečnému za cenné informace. Dokumentačnímu centru českého hermetismu děkuji za otevření nových zdrojů a práci, kterou v této oblasti vykonalo a Bc. Lukáši Loužeckému za další nové informace, nadšení pro téma a korekturu. Děkuji všem!

Obsah

Úvod	- 5 -
Ideový základ.....	- 7 -
Obsah martinismu	- 8 -
Stručná historie vzniku řádu.....	- 10 -
Život Louise-Claude de Saint Martina.....	- 11 -
Kontinuita.....	- 13 -
Martinismus v Českých zemích.....	- 14 -
Baron Adolf Franz Leonhardi	- 15 -
Josefa Maria šlechtic Emanuel Lešetický z Lešehradu.....	- 17 -
Petr Kohout - Pierre de Lasenic.....	- 19 -
Známé osobnosti spojené s martinistickým řádem.....	- 25 -
Jiří Karásek ze Lvovic.....	- 25 -
Gustav Meyrink.....	- 26 -
Julius Zeyer.....	- 26 -
PhDr. František Váhala, CSc.....	- 27 -
Jan Solovjev.....	- 27 -
Závěr	- 28 -
Literatura	- 30 -
Obrazová příloha.....	- 32 -

Úvod

V této práci chci jen lehce nastínit obsah martinismu, dále zmíním historii celého řádu, detailněji se však zaměřím na jeho českou historii. Jednotlivá období těchto dějin shrnuji pomocí významných osobností, které řád v příslušné době reprezentovaly. Budu vycházet převážně z literárních zdrojů, archivu Dokumentačního centra českého hermetismu, i z několika osobních setkání a množství korespondence s prof. Milanem Nakonečným, který je v oblasti historie martinismu a hermetismu vůbec přední českou kapacitou. Osobně se znal s některými z posledních členů prvorepublikových martinistických lóží; dnes z nich již nežije nikdo. Díky svému dlouholetému osobnímu zájmu o historii československého hermetismu tak získal znalosti z oblasti orální historie, které již není možné získat nikde jinde.

Pokusím se zde o rekonstrukci vývoje organizačních struktur hnutí. Budu se tak soustředit především na hnutí samotné, nebudu se zabývat jeho významem v širších kulturních souvislostech. Jsem si tedy vědom, že se jedná spíše o průpravu k další vědecké práci. Z dostupných informací se snažím vybrat to, co považuji za podstatné, neboť rozsah práce neumožňuje soustředit se na každé období vývoje martinistického hnutí příliš detailně. Zaměřuji se proto na informace nové, dosud nepublikované.

Zmiňme se však ještě o Dokumentačním centru českého hermetismu. DCČH bylo vytvořeno za účelem sběru a archivace historických dokumentů týkajících se dějin českého hermetismu. Vzniklo v červnu roku 2001¹ a působí tak již téměř 13 let. Za tu dobu vytvořilo rozsáhlý a v rámci možností ucelený archiv, který je na požádání přístupný všem badatelům. V jeho čele stojí Petr Kalač, knihovník Národního muzea, jehož profese zaručuje kvalifikovaný přístup k archivaci dokumentů. DCČH působilo i na půdě FHS UK, když zde 17. 3. 2005 vedlo seminář o českém hermetismu. Z tohoto archivu čerpá množství autorů i studentů, kteří podobně jako já tvoří své práce. DCČH se snaží uspořádat ucelený soubor archiválií v originální nezměněné podobě tak, aby byli přístupné všem zájemcům a badatelům v tomto oboru. Tam, kde není možné pracovat s originály dokumentů, poskytuje DCČH kvalitní fotokopie. Na vyžádání poskytne informace a dokumenty k žádanému tématu. V tomto případě např. matriky členů loží, obrazovou dokumentaci či korespondenci členů loží.

Přesto, že je martinismus významnou součástí dějin české esoterní scény, a to už konce 19. století, o jeho historii toho mnoho napsáno nebylo. Práce se zdroji je tak velmi obtížná. Martinismus stojí na okraji akademického zájmu, proto zde nejsou ani žádné kritické

¹První tiskové prohlášení o programové náplni DCČH vyšlo v časopisu Svět magie č. 9 (3/2001).

studie. Všechny významnější práce se točí právě okolo postavy prof. M. Nakonečného. Z jeho pera uveďme především práci „Neznámý filosof“ Louis-Claude de Saint-Martin (Martinismus kdysi a nyní), Malvern 2007, která výstižně zachycuje jak ideový podtext vzniku martinismu, tak jeho obsah. Dalším cenným zdrojem informací je kniha Novodobý český hermetismus, Vodnář 1995 (Eminent 2009) od stejného autora, kde je martinismu věnována obsáhlá kapitola týkající se právě dějin českého martinismu. Díla prof. M. Nakonečného podávají vyčerpávající shrnutí dějin moderního českého hermetismu, já se však více zaměřím na martinismus jako takový a zajdu do modernějších dějin po roce 1948, neboť právě zde autorův výklad končí. Profesorovy práce jsou navíc aspektovány jeho kladným vztahem k probíranému tématu; já se pokusím vystříhat negativní i pozitivní zaujatosti. Raději se pokusím představit několik známých osobností českých dějin, které byly zároveň členy martinistických lóží. Budu také čerpat ze zdrojů, které byly v době psaní Nakonečného knih nepřístupné². Základním přínosem této práce je aktualizace údajů uváděných v práci pana prof. Nakonečného, jejich rozšíření a doplnění, a překročení do další historické epochy, která zůstala v jeho pracích dosud nezminěna.

Některé další informace, týkající se martinismu, je možné nalézt také ve starších zdrojích. Například v knize *Po stopách tajemných společností*, Alois Srdce, Prahe 1935 z pera Emanuela Lešetického z Lešehradu. Naopak z modernějších prací uveďme dílo Martina Jůny – *České tajné společnosti I*, Epika 2013. Zde jsou však již informace kusé a neucelené. Obsah martinismu je velmi pěkně zachycen v dokumentu *Martinism from its origins to the present day*, který je volně ke zhlédnutí v anglickém jazyce na serveru www.youtube.com³. Významnými pracemi k počátkům martinismu jsou také díla Roberta Ambelaina – *Martinism, History and Doctrine*, Editions Niclaus 1946 Paříž, a *Contemporary Martinism and its true Origins*, Destins 1948 Paříž, od stejného autora, obě přeložené z francouzštiny do angličtiny Piersem A. Vaughanem.

Ve své práci budu používat následující termíny v tomto významu: martinismus – myšlenkový a filosofický směr vycházející z díla „Neznámého filosofa“ Louis Cloude de Saint-Martina; martinista – zájemce o učení Saint-Martina, organizovaný v kroužku či lóži, případně člověk s postojem shodným s učením Saint-Martina a přitom neorganizovaný v žádném kroužku či lóži (tzv. martinista srdcem); martinistické hnutí – všeobecné označení pro neorganizované martinisty před vznikem martinistického řádu; martinistický kroužek –

²především z Dokumentačního centra českého hermetismu

³<https://www.youtube.com/watch?v=gf4olOgzVfc>

skupina zájemců o martinismus a iniciovaných čítající do 6 členů; martinistická lóže – skupina zájemců o martinismus a iniciovaných o velikosti 6 a více členů; Martinistický řád – organizovaná skupina martinistů v čele s Nejvyšší radou a velmistrem spravující martinistické lóže a kroužky; „Vyšší Neznámí“ (Superior Inconu, S.I.) – označení iniciovaných martinistů.

Ideový základ

19. století bylo obdobím v mnohých ohledech revolučním. Vlna revolucí, inspirovaných, ale zároveň také varovaných, Velkou francouzskou revolucí eskaluje rokem 1848 a zasahuje velkou část Evropy. Staré struktury se rozpadají a duch racionálního osvícenství osmnáctého století vrcholí. S tím také přichází vlna pozitivismu, sekularismu a materialismu. Omezením vlivu církve se otevírá nový prostor nejen materiálně založeným myslitelům racionálního osvícenství, ale také myslitelům takzvaného „rosenkruciánského osvícenství“⁴. Tito se snaží poukázat na přílišnou snahu o zesvětštění člověka, přílišnou empiričnost vývoje společnosti. Nesnaží se obhajovat starý systém, spíše varují, aby racionalita, likvidující jakékoli náznaky pověr, nezašla příliš daleko, a nepopřela tak základy samotného lidství.

Jednou z četných platform sdužující podobně smýšlející myslitele byl martinismus a z něj vzešlý Martinistický řád. Proč sledovat právě tuto platformu, když zde byli i jiné, známější? Například Svobodné zednářství sdužovalo myslitele, kteří se vymykali modernímu pojetí pozitivní vědy, a poskytovalo jim nadnárodní komunikační systém, který umožňoval předávat a vyměňovat své myšlenky. Vždyť „*neexistoval vzdělanec, který... by nebyl příslušníkem nějaké lóže nebo alespoň nesympatizoval se svobodným zednářstvím.*“⁵. Svobodnému zednářství a jeho vlivu se však věnuje nespočet publikací.⁶ Proto bych se raději věnoval martinismu, který je, zvláště u nás, jen málo prozkoumanou oblastí.

⁴ „Rosenkruciánské osvícenství“ pojem který razila britská historička F.A. Yatesová ve stejnojmenné knize (1972, česky 2000), která jím chápala zvláštní duchovní atmosféru hnutí, které vzniklo v období renesance z určitých tradic i časných snah a významně zasáhlo do boje proti radikálnímu osvícenství 18. stol.

⁵H. Magenschab – Josef II. – *Revolucionář z boží milosti*, Brána - 1999

⁶viz např. Luboš Antonín – *Zlatý věk Svobodného zednářství v Čechách*, Půdorys/Argo 2010, Jana Čechurová: *Čeští svobodní zednáři ve 20. století*; Libri, 2002, J. Podškubka, *České svobodné zednářství v průběhu XVIII. století*, NK ČR, Praha 2004 atd.

I martinismus samotný je v počátcích zednářství ovlivněn a jeho představitelé z něj vycházejí. Jeho světová historie je ovlivněna rozchody a příklony ke svobodnému zednářství. O této souběžnosti se svobodným zednářstvím v Čechách si povíme více v kapitole o historii. Martinismus je však klíčový pro českou esoterní duchovní sféru počátku dvacátého století, na kterou je zaměřena hlavní pozornost této práce. Jak dále uvidíme, je pro českou martinistickou scénu významný právě rozchod se svobodným zednářstvím, který ji činí unikátní nejen v Evropě, ale ve všech oblastech působení řádu. Martinismus má silné základy i v USA, Jižní Americe či Africe. Ve všech těchto zemích je dodnes víceméně spojen se svobodným zednářstvím.

Přesto, že se do českých zemí dostal martinismus až koncem 19. století, zcela zásadně proměnil strukturu v té době stále populárnějšího hermetismu⁷. Ten se stával stále populárnější, zvláště mezi inteligencí. Proto se dá říci, že pokud máme na mysli český hermetismus, hovoříme vlastně o martinismu, neboť představitelé českého hermetismu byli v mnoha případech členy martinistických lóží, a myšlenky martinismu pronikaly celou sférou esoterismu až do poloviny 20. století. Mnoho osobností, které si následně vytvářely vlastní myšlenkové školy, bylo zároveň členy některé z martinistických lóží. Např. Pierre de Lasenic, Karel Weinfurter či Oldřich Eliáš. Dokonce i významný český mystik Květoslav Minařík s martinisty spolupracoval.

Obsah martinismu

Pro začátek je podstatné definovat, co je martinismus. Martinismus vychází z díla Louis-Claude de Saint-Martina, „Neznámého filosofa“⁸, jehož dominantou je výklad geneze člověka, jeho poslání, a vztah k přírodě a Bohu. Navazuje tím na učení o reintegraci Martineze de Pasquallyho⁹ a zároveň vychází z tezí mystika Jacoba Böhma¹⁰, kterého Hegel

⁷Hermetismus – Jev stojící na pomezí náboženství a filosofie vznikající kolem 2. století našeho letopočtu. Jeho učení údajně vychází z tezí *Smaragdové desky* a spisů sbírky *Corpus Hermeticum*, jejichž autorství je symbolicky připisováno egyptskému bohu Thovtovi – nazývanému řecky Hermés – a odtud pramení i název hermetismus. V egyptském náboženství patrně má jisté zdroje, je však především synkrezí egyptské, íránské, helénské a židovské kultury. Hermetismus měl velký vliv na renesanční filosofii, zájem o něj přichází zároveň s neoplatonismem. Více např. R. Chlup – *Corpus Hermeticum*, Herrman a synové, Praha 2007, či M. Nakonečný – *Novodobý český hermetismus*, Eminent 2009

⁸Le Philosophe Inconnu – pseudonym, pod kterým vydával knihy

⁹mystik a zednář vysokého stupně zasvěcení, byl neznámého původu, patrně pomezí Francie a Španělska, 1727-1774

považoval za vůbec prvního německého filosofa.¹¹ De Pasqually navazuje na antickou a středověkou tradici alegorického výkladu biblických a náboženských textů vůbec¹². Snaží se vnímat skrytý význam biblické Geneze a tvrdí tak, že člověk byl v původním záměru stvořen jako nehmotná duchovní bytost. Svým prvotním hříchem a následným pádem však ztratil svou původní podobu a vtělením musí odčinit svůj hřích, aby opět nabyl své dokonalosti.

Martinismus sám sebe chápe také jako specifický druh výkladu křesťanství. Jeho učení vychází právě z alegoricko-esoterických výkladů Bible a celým jeho snažením je návrat člověka k původnímu (a tedy dokonalému) stavu svého stvoření. Stejně tak jako Genezi, také přírodu chápe jako knihu, jejíž význam je třeba dešifrovat. Příroda byla stvořena ve stejné chvíli jako člověk, a jeho pádem také ona přejala hmotnou podobu existence. Tvrdí tak, že skrze ni je tak možné nalézt cestu zpět.

Z této náboženské teorie vyplývá i určitá náboženská praxe. Ta spočívá především v introspekci a sebevzdělávání. Klade důraz na překonávání osobních nedostatků vyplývajících z biblického desatera. Velký důraz klade také na modlitbu a meditaci. Martinismus bývá také popisován jako „Cesta srdce.“ Tím se rozumí snaha o probuzení vnitřní inteligence srdce. Saint-Martin řekl: „Nesmíme uvažovat mozkiem, ale svým srdcem.“¹³ Nejde tedy o hromadění intelektuálních znalostí, ale o probuzení duchovního myšlení a jeho projev do každodenního jednání. Také se jí rozumí jakákoli činnost, která by se dala označit za bohu libou, především obětavá práce pro druhé. Martinista má tedy tři úkoly. První spočívá v tom, poznat, jaký je, čili poznat sám sebe, svou motivaci k činům, své reakce. Druhým úkolem je poznat, jaký by měl být, tedy v čem cítí rozpor oproti svému probuzenému vědomí. Třetím, a hlavním, úkolem je sjednotit to, jaký je, s tím, jaký by měl být.

V martinismu existují dva způsoby působení. První, studijní, martinismus obnáší společné setkávání za čistě studijním účelem. Pravidelně se lóže schází na přednáškách svých členů, kteří vzájemně si pomáhají v oblastech svého zájmu a představují svou činnost ostatním. Spolupracují spolu i mimo společná oficiální setkání. Druhý způsob je rituální a

¹⁰ nejspíše 24. dubna 1575 - 17. listopadu 1624, německý křesťanský mystik a teolog vycházející z luteránské tradice, svými knihami vzbudil rozruch u duchovenstva. Stal se však významným v intelektuálních kruzích protestantské Evropy.

¹¹ Prohlásil to v dopise svému příteli Van Ghertovi. Dodává k tomu: „*Böhme's Theosophy always seems to me one of the most notable attempts, on the part of a profound yet uncultivated man, to grasp the inmost nature of absolute existence. For Germany he possesses the peculiar interest of being the first really German philosopher...*“ *The Philosophical Review* Vol. 6, No. 2, Mar., 1897, Duke University Press, Elizabeth S. Haldane – *Jacob Böhme and his Relation to Hegel*.

¹² viz Filón, Órigenés atd.

¹³ *Theosophic Correspondence*: L. C. de Saint-Martin & Kirchberger, Theosophical University Press 1949

zahrnuje speciální rituální činnost při různých příležitostech lóžového života. Speciální rituály se odehrávají např. při začátku a konci setkání, přijetí nových členů či uvítání hosta z jiné lóže, atd. Rituální setkávání je náročnější na provedení, předpokládá však pro účastníky jistý podíl na společném duchu řádu. Rituály řádu mohou v mnoha ohledech připomínat rituály zednářské. Používají však odlišnou symboliku. V počátcích martinismu ze zednářských rituálů čerpaly, postupem času se od nich více vzdalovali. Konkrétní podoby jednotlivých rituálů jsou však tajné¹⁴, takže jsem je nemohl jako podklady k této práci zajistit.

Martinistický řád dělí své následovníky do čtyř stupňů zasvěcení 1. Přidružený zasvěcený, 2. Zasvěcený, 3. Vyšší Neznámý, 4. Vyšší Neznámý iniciátor. Každý stupeň je předáván s příslušným rituálem. Třetí stupeň se považuje za mistrovský, stupeň čtvrtý, iniciátorský, umožňuje svému nositeli právoplatně předávat zasvěcení dalším lidem.

Toto jsou ve stručnosti shrnuté body základních myšlenek martinismu. Velkým zdrojem inspirace martinismu je Bible; proto je tu znát vztah k mystice a křesťanství, případně judaismu. Martinismus nehovoří o nějakém konkrétním náboženství svých členů, ze svého přístupu k biblickým alegoriím a postavě Ježíše Krista je však patrné, že předpokládá pozitivní vztah ke křesťanství.

Stručná historie vzniku řádu

Martinistický řád, jako organisované společenství, vznikl v podstatě až na konci devatenáctého století, ustanovením jeho vedoucího orgánu, tedy Nejvyšší rady. Martinistické hnutí však existovalo již za života Saint-Martina. Tvořili jej jeho přímí žáci, či ctitelé jeho díla. Zájem o Saint-Martina, a jeho díla, však po jeho smrti upadal a stával se okrajovou záležitostí tradovanou především v rodinách jeho někdejších žáků.

Abychom získali relevantní náhled do českých dějin martinismu, musíme se podívat na historii hnutí v jeho počátcích. Vzhledem k velké rozsáhlosti tématu dějin martinismu a stručnosti této práce, se v podstatě omezím pouze na život Saint-Martina a na prameny, ze kterých jeho systém vzešel. Následně poukážu na kontinuitu, která vede až k počátkům českých dějin martinismu, a je tak pro mou práci relevantní. Z kapacitních důvodů vynechávám ostatní významné postavy dějin martinismu; zájemce o kompletní historii

¹⁴ k historickým podobám rituálu Martinistického řádu viz Edouard Blitz – *Ritual and Monitor of the Martinist order 1896* či Teder – *Rituel de L'Ordre Martiniste*, Dorbon 1913 Paříž.

Martinistického řádu odkazují na knihu Roberta Ambelaina – *Martinism, History and Doctrine*, vydanou v originále roku 1946 v Paříži, případně na její anglický překlad z roku 2002, ze kterého čerpám v následující kapitole i já.

Život Louise Claude de Saint-Martina

Při tvorbě této kapitoly vycházím ze dvou zdrojů, a to z výše uvedené knihy R. Ambelaina a současně přihlížím ke knize M. Nakonečného, „*Neznámý filosof*“ *Louis-Claude de Saint-Martin*, (Malvern 2007), který z uvedené knihy čerpá také. Některé uváděné faktografické údaje však musíme přesto brát s určitou rezervou, neboť se nedají potvrdit (a často ani vyvrátit) pomocí dalších zdrojů.

Saint-Martin se narodil 18. ledna 1743 ve francouzském Amboise v regionu Tourain ve šlechtické, ale chudé rodině. Jeho matka zemřela krátce po jeho narození, byl tedy vychováván macechou a otcem ve velmi pobožném prostředí. Svá studia započal na univerzitě ve Pont-Levoy. Studoval práva a brzy se stal advokátem u soudu v Tours. Jeho povolání jej ale brzy zklamalo. Podařilo se mu získat důstojnický patent a tak opouští svou kariéru advokáta a stává se důstojníkem u regimentu z Foix. Zde potkává jiného důstojníka – Pierra-Andréa de Grainvill, který byl tou dobou členem řádu Elus Cohen, založeného Martinezem de Pasqually. Tento důstojník jej seznámil s doktrínou řádu, jeho mystikou a zaměřením na teologická studia a hermetismus.

Elus Cohen¹⁵ byl ze skotského¹⁶ zednářství vzešlý řád, sdružující zednářské zasvěcence vysokého stupně, kteří se pomocí obřadné vysoké magie snažili navázat kontakt s vyššími entitami, které měly pomoci k správnému duchovnímu vedení. Hlavní myšlenkou tohoto řádu byla právě reintegrace – čili opětovné nabytí původní podoby člověka před pádem.

V říjnu roku 1768 je Saint-Martin do řádu rituálně uveden. Již po dvou letech se stává osobním sekretářem Pasquallyho. Téhož roku (1770) vystupuje z armády. Pasqually však roku 1774 umírá. Saint-Martin se po jeho smrti nějaký čas snaží vyvolat reformu zednářství

¹⁵ Celým názvem Ordre des Chevaliers Macons Élus Cohen de l'Univers – Řád rytířů zednářů Vyvolených kněží vesmíru.

¹⁶ z řeckého slova „skotos“ – skryté, temné)

obecně i řádu Elus Cohen zvláště, ale cítí, že zednářské skupiny se stále více odchylují od cesty, kterou se vydal.

V následujících letech podniká Saint-Martin množství studijních výprav po Evropě. Během jedné z jeho cest do Štrasburku, kde byl hostem kněžny Dorothey von Württemberg¹⁷, je seznámen s Rudofem Salzmannem, překladatelem a komentátorem díla německého mystického filosofa Jacoba Böhmeho. A právě díla tohoto filosofa Saint-Martina odvedla od magických operací řádu Elus Cohen, a zaměřila jej více na zmíněnou „cestu srdce.“ Roku 1790 tedy dopisem žádá o vyškrtnutí ze všech zednářských seznamů. Píše však také, že stále považuje dotyčné, se kterými se stýkal, za své bratry. Nerozchází se tedy s řádem Elus Cohen ve zlém, pouze upřesňuje svůj životní postoj. Ve svých dílech stále považuje Martineze de Pasqually za jednoho ze svých dvou duchovních otců. Druhým je právě Jacob Böhme.

Mezitím stále podniká cesty po Evropě. Roku 1787 zůstává přes půl roku v Londýně, následuje cesta do Itálie a odtud zpět do Francie. Navštěvuje také Švédsko a Dánsko. Velmi významná byla také jeho cesta do Ruska. Ve všech zemích, které navštívil, začínají vznikat kroužky sympatizantů a žáků Saint-Martina, kteří si už za jeho života začnou říkat Martinisté.

Některé z nich uvádí také do filosofie řádu Elus Cohen (neboť Saint-Martin byl jedním z nejvýše postavených členů tohoto řádu, přesto že opustil řady zednářstva), doplněného hlubokou mystikou Jacoba Böhma. Někteří z těchto „zasvěcených,“ kteří dokázali svůj morální kredit, získali později status S. I. - „Vyšší neznámí,“ což byl Saint-Martinův stupeň zasvěcení, který mu udělil de Pasqually, a umožňoval další předávání iniciací. Tito lidé pak předávali nabyté znalosti dále. Tímto způsobem se začal formovat jakýsi ustálený, ale stále ještě neorganizovaný proud žáků učení Saint-Martina – Martinisté. Vzniklo však více větví martinismu, iniciovaných nejen Saint-Martinem a jeho následovníky, ale také původními žáky Martineze de Pasquallyho – těmto se později začalo říkat Martinézisté.

Sám Saint-Martin byl populárním a vyhledávaným účastníkem diskuzních kroužků, nejen těch esoterních a filosofických, ale i dalších. Byl členem kroužků vévody z Orleánu, maršála de Lusignan, vévodkyně z Bourbonu a jiných. Jeho intelektuální zájmy byly velmi rozsáhlé. Zabýval se esoterismem, filosofií, historií, mystikou, náboženstvím, politikou i literaturou (sám byl autorem několika děl a básní). K francouzské revoluci měl kladný vztah, kritizoval monarchistický absolutismus, byl přesvědčen o nutnosti změny

¹⁷ Německy: Maria Dorothea Luise Wilhelmine Karoline von Württemberg; 1. listopadu 1797, Karlovice, Pruské Slezsko – 30. března 1855, Budín, byla rodem princezna württemberská a sňatkem rakouská arcivévodkyně. Vychována v přísném luteránsko-evangelickém duchu, velmi vzdělaná, četla řecky a latinsky, ale také anglicky a francouzsky. HAMANNOVÁ, Brigitte. Habsburkové. Životopisná encyklopedie. Praha: Brána; Knižní klub, 1996

společenského řádu. Rázně však odsoudil teror pozdějších let revoluce. Vedl množství polemik, například s J. J. Rosseauem či Voltairem. Jeho protivníkem v debatách, ale také velkým obdivovatelem byl hrabě Joseph de Maistre. Měl také mnoho obdivovatelek a přítelkyň z řad vlivných dam, které uchvátil nejen svým šarmem.

Louis Claude de Saint-Martin umírá v noci z 13. na 14. října roku 1803 u svého přítele v Aulnay¹⁸ po náhlém zhoršení zdravotního stavu.

Ze spisů Saint-Martina uveďme například: *Tableau naturel des rapports qui existent entre Dieu, l'homme et l'universe*, 1782; *L'Homme de désir*, 1790; *Ecce homo*, 1792 (česky Ejhle člověk – Ecce homo, 1925) atd.

Kontinuita

Po smrti Saint-Martina jeho hnutí postupně uvažá. Stále sice existují skupiny studující jeho dílo, stále pokračuje iniciační činnost jeho následovníků, avšak členská základna se nijak významně nerozšiřuje. Teror francouzské revoluce také mnoho Saint-Martinových následovníků připravil o život. Hnutí se tak stává záležitostí neveřejnou, s nevelkým počtem angažovaných. Celých osmdesát pět let nejsou o martinismu žádné důvěryhodné zmínky. Přesto je jisté, že jakási kontinuita v řadě zasvěcených existovala.

Rozhodujícím momentem pro revitalizaci martinismu bylo setkání dvou přátel – dr. Gérarda Encausse (Papus)¹⁹ a Augustina Chaboseau²⁰. Z jejich popudu vyšel podnět k obnovení zájmu o dílo Saint-Martina. Oba byli do martinismu zasvěceni prostřednictvím svých rodin. Papus byl však také zednář, a tak právě tato platforma posloužila pro šíření jejich záměru. Roku 1887 zakládají kroužek martinismu, který se již o rok později rozrostl v první lóži Martinistického řádu. Řád se stal značně populárním a nabýval tak větších rozměrů, během prvních let je založeno pět nebo šest lóží jen v Paříži. Roku 1891 je zřízena Nejvyšší

¹⁸dnes Châtenay-Malabry, město v jihozápadní části metropolitní oblasti Paříže ve Francii v departmentu Hauts-de-Seine a regionu Île-de-France. Od centra Paříže je vzdálené 10,8 km.

¹⁹ 13. červenec 1865 – 25. října 1916; vystudovaný lékař, obnovitel francouzské hermetické tradice, založil několik para-zednářských řádů, včetně martinistického; zemřel během 1. světové války, když působil jako doktor ve vojenské nemocnici a nakazil se tuberkulózou.

²⁰1868–1946, doktor medicíny, zabýval se historií a okultismem, psal články na téma buddhismu a anglické historie před třináctým stoletím.

rada řádu (*Suprême Conseil de l'Ordre Martiniste*). Právě od tohoto roku se dá mluvit o organizovaném Martinistickém řádu.

Jeho snahou bylo sjednotit různá hermetická a esoterní uskupení ve Francii. Vzniká nakladatelství Librairie du Merveilleux, v němž vychází díla klasických i současných autorů z oblasti hermetismu a okultismu. Řád začíná roku 1889 vydávat vlastní revue – *L'Initiation*, která vychází dodnes. V době Papusovy smrti (1916) měl řád již více jak 160 lóží po celém světě.

Od této chvíle proto budeme sledovat českou stopu v historii Martinistického řádu. Český šlechtic, Adolf Franz baron Leonhardi ze Stráže nad Nežárkou, si přiváží z jedné ze svých cest iniciaci tohoto řádu a společně s ní pověřeni založit v Čechách první lóži martinistického řádu. Tyto mu byly v Paříži uděleny tehdejším velmistrem, Papusem, za kterým i dále dojížděl.

Martinismus v Českých zemích

Rokem 1891 započínají dějiny martinismu ještě v tehdejších zemích království českého (ten samý rok, jaký byla zřízena Nejvyšší rada řádu). Tento rok byl v Čechách Adolfem Franzem baronem Leonhardi založen první kroužek martinismu a o čtyři roky později, 1895, první lóže Martinistického řádu. Vznikla v Českých Budějovicích a nesla název U Modré hvězdy. Byla pojmenována po zájezdním hotelu, kde se první čeští martinisté poprvé sešli. Lóži po nějakou dobu vedl baron Leonhardi sám, později musel kvůli osobním potížím vedení lóže přenechat notářskému koncipientovi Janu Řebíkovi z Českých Budějovic. Osoba barona Leonhardiho je však nejen pro český martinismus významná, proto se u něj na chvíli zastavme.

Adolf Franz baron Leonhardi (16. 5. 1856 - 11. 2. 1908)

Je považován za otce novodobého českého hermetismu. Všestranně orientovaný člověk působící také jako iluminát²¹ a theosof²². Byl také aktivním politikem (říšský poslanec ve vídeňské sněmovně, starosta Jindřichova Hradce) a vášnivým cestovatelem.

Narodil se 16. května 1856 ve Vídni do poměrně zámožné šlechtické rodiny. Žije nejprve ve Vídni, kde také studuje, poté přichází do Lipska a Prahy. Studium však nedokončil. Jezdí po světě a rodinnému panství ve Stráži nad Nežárkou se příliš nevěnuje. Toto panství mu připadlo roku 1892 po smrti baronova domácího vychovatele Fechtera, který od roku 1873 působil také jako správce panství; v tomto roce totiž zemřel baronův otec. Fechter však hospodářství vůbec nerozuměl, takže ekonomicky velmi upadalo. Po návratu ze studií a cest se baron usazuje ve Stráži natrvalo a zamiluje se zde do sluzky zdejšího učitele Růženy. I přes nepřijeň rodiny si jí vezme za ženu. Měli spolu dvě dcery, které obě zemřely mladé, a jimi tato větev Leonhardiů vymírá.

Po zjištění, v jak bídné situaci se panství nachází, činí Leonhardi množství pokusů, jak jej zachránit. Zkoušel těžit rašelinu, vyrábět cihly z kaolinu, těžit kámen či kácet stromy. Všechny pokusy však byly marné. Roku 1903 umírá jeho manželka a on sám onemocněl ledvinovou chorobou. Tu si způsobil, když sám pomáhal s kácením stromů na prodej a nastydl. Katastrofa se již nedala odvrátit a na panství je uvalena nucená správa. Dosazení správci však hospodaří především pro vlastní kapsu a baron je vykázan do domu bez finančních prostředků. Bydlí zde se svou desetiletou dcerkou Ludvikou. Jedinou záchranu spatřuje v nalezení uhlí a tak se sám vydává do lesů jej hledat. Při jednom takovém výletu se nachladil a vážně onemocněl. Umírá 11. února 1908 na následky tohoto nachlazení.

Baron byl ve svém panství velmi oblíben. Velké množství peněz rozdal potřebným, stejně jako jeho dědeček (přes 90 000 zlatých). Uměl francouzsky, německy, anglicky a samozřejmě česky. Neměl rád rakouský klerikalismus a pokusy o germanizaci. Velmi jej poškozovala jeho laskavost a důvěřivost. Rozdal, co mohl, přesto sám později umíral v chudobě a nemoci. I přes nemoc těžce pracoval, aby co nejlépe zaopatřil svou dceru. Po smrti byl pohřben v rodinné hrobce. Tu však nikdo neudržoval a tak byla nakonec stržena. Všichni nebožtíci nyní leží v hrobě zbudovaném na místě původní hrobky. V současnosti jsou již připraveny plány na rekonstrukci hrobky, zatím však chybí finanční prostředky na její vybudování.

A tak tedy člověk, který dříve patřil do nejvyšších kruhů, umírá opuštěn a v nouzi. Přesto vykonal mnoho pro studium hermetismu a esoterních nauk nejen u nás v Čechách. Stýkal se s nejvyššími představiteli rozličných esoterních řádů (Memfis-Misraim, Martinistický řád, Svobodní zednáři, ...) a množství jejich myšlenek přivedl do Čech. Jak již bylo zmíněno, založil zde první martinistický kroužek a následně roku 1895 lóži U Modré hvězdy. Vlastnil velikou okultní knihovnu, která později přešla do vlastnictví Emmy Destinové. Na zámku pořádal setkání esoteriků na evropské úrovni, konaly se zde různé seance, magické i spiritistické.

²¹ Ilumináti – řád založený 1. 5. 1776 v Bavorsku profesorem Adolfem Weishauptem (1748-1830). Řád měl velmi blízko ke svobodnému zednářství. Jeho členem byl údajně i J. W. Goethe. Řád byl pronásledován a zrušen, k jeho obnovení došlo v 90. letech 19. stol. Theodorem Reusem. E. Lešehrad, *Po stopách tajemných společností*, Alois Srdce, Praha 1935

²²Theosofickou společnost založila 17.11. 1875 H. P. Blavatská v New Yorku. Staví na východních duchovních směrech a snaží se je spojit se západní tradicí. Leonhardi měl spojitost s vídeňskou větví theosofie. E. Lešehrad, *Po stopách tajemných společností*, Alois Srdce, Praha 1935

Poté, co je založena první lóže v Českých Budějovicích, šíří se myšlenky martinismu rychle po celé zemi. V roce 1899 je v Praze vytvořena lóže po neorganizované martinisty, vznikají nové martinistické kroužky a členská základna se rozrůstá. Pražská lóže nese název U tří korunovaných sloupů. Nedá se však hovořit o jednotném přístupu českých martinistů. Již v roce 1906 je svolán první sjezd martinistů v Českých Budějovicích, aby došlo ke sjednocení pohledů na vývoj martinismu u nás a k případnému založení dalších lóží. Mezi jednotlivými lóžemi totiž docházelo často k neshodám, šířily se různé pomluvy a panovaly spory o vztah ke svobodnému zednářství.

Roku 1910 je v Praze založena další lóže – Slavia, kterou založil Jan Maštalíř, ve stejné době vzniká lóže v Olomouci, která později přesídluje do Brna. Další martinista zasvěcený v Paříži, Otokar Greise, zakládá lóži v Přerově. Všechny tyto lóže však vycházejí z mateřské lóže v Českých Budějovicích. Greise také vydává časopis Isis, který se stal časopisem českých martinistů. Je také nositelem titulu „doktor hermetismu,“ který získal na Pápusově známé vyšší „svobodné škole hermetických věd.“²³ Často jezdí do Paříže za předními martinisty a vzhledem k pozvolnému upadání činnosti v Českobudějovické lóži, přebírá právě jeho lóže hlavní místo mezi českými martinisty.

Po smrti barona Leonhardiho přebírá vedení Českobudějovické lóže Jan Řebík, notářský koncipient v Českých Budějovicích. Právě on svolal roku 1906 martinistický sjezd a byl celkově velmi aktivní (založil několik okultních spolků, angažoval se v politice,...).

Členové jednotlivých lóží se snažili navazovat styky s rozličnými organizacemi, především s esoterními zednářskými lóžemi. Rozvíjející se činnost však rychle zastavila první světová válka. Válečné a poválečné poměry zpřetrhaly styky nejen s martinistickým ústředím v Paříži, ale také mezi jednotlivými lóžemi a jednotlivci navzájem. Objevují se různé pokusy o znovuoobnovení činnosti jednotlivých lóží, např. Jan Maštalíř zkouší obnovit lóži Slavia. Potvrdilo se však, že byl policejním agentem a jeho pokus ztroskotává. V této době se však objevuje nová postava dějin martinismu, která zahájí druhý jeho rozkvět v českých zemích. Touto osobou je Emanuel Lešetický z Lešehradu.

²³L'Ecole hermetique – Vyšší svobodná škola hermetických věd, kde bylo možné získat doktorát kabaly a hermetických věd. Je spojována s martinistickým řádem a byla postupně vedena Papusem, Ch. Barletem, M. Havenem či V. E. Micheletem později se vyvinula v „Université libre des hautes Etudes.“ Dalo se skrze ni dostat k členství v některé z martinistických lóží. Milko Bogaard, *Orders and Societies: The Martinist Order* 2001.

Josef Maria Emanuel šlechtic Lešetický z Lešehradu (15. 11. 1877 - 30. 5. 1955)

Básník, prozaik, dramatik a kritik, zakladatel cenného literárního a historického archivu Lešehradeum. Byl velmi plodným autorem, který napsal více než stovku literárních děl. Poezie převyšuje svým počtem prózu a dramata. Po absolvování gymnázia Lešehrad ještě vystudoval obchodní akademii. Po téměř 30 let působí v Zemské bance, nejdříve jako úředník a posléze jako přednosta archivu. Při zaměstnání redakčně spolupracoval s nakladatelstvím Sfinx a později také s nakladatelstvím Alois Srdce.

Snažil se ve svém básnickém díle klást důraz na melodičnost a hudebnost. Dle názoru Ludvíka Bartáka, který vyslovil ve studii zaměřené na melodičnost Lešehradovy poezie, je Lešehrad nejpěvnejším českým básníkem. „Lešehradovo básnické dílo je v základě polyfonní.

Od prvního svazku až k poslednímu hledá, sleduje a řeší hudební problém. V jeho díle lze sledovati, jak hudební prvek se rodí, rozmáhá, jak básník zvukově kombinuje, z přehrávání na jedné struně přechází ke skladbám na různých nástrojích, až posléze vyvrcholí v orchestrální hudbě. Myslím, že Verlainovo heslo »hudba především« nebylo v české poesii nikým tak důsledně realizováno jako Lešehradem.“²⁴ Lešehrad je však objektivně literárně historicky druhořadým básníkem. Ve své době měl své ctitele a vykladače, dnes však stojí zcela mimo proud zájmu.

Velmi rád cestoval. Na cestách byl téměř po celou dobu od roku 1907 do roku 1913 a po 1. světové válce začíná cestovat znovu²⁵. Udržuje styky s předními literárními postavami té doby.²⁶ To dokládá velmi bohatá korespondence v jím založeném archivu Lešehradeum²⁷ (obsahuje korespondenci s Jaroslavem Seifertem, Otokarem Březinou, také dopisy Jaroslava Vrchlického či Viktora Dyka, ale i autorů zahraničních jako L. N. Tolstého, I. S. Turgeněva, Gustava Flauberta, George Sandové nebo Adama Mickiewicze). Lešehrad byl společensky váženou osobou. K jeho šedesátým narozeninám vychází sbírka²⁸, ve které mu blahopřejí spisovatelé té doby, např. Pavel Eisner, František Halas, Josef Hora, Jaroslav Seifert či Vilém Závada. Ceněna však byla spíše jeho činnost sběratelská, historická a společenská, než básnická a spisovatelská.

Byl historikem českého klasického rosekruciánství a esoterních společností.²⁹ Překládal do češtiny prokleté básníky a byl také svobodným zednářem³⁰. V roce 1899 Lešehrad spoluzakládal první pražskou martinistickou lóži, ve které byl veden pod jménem Orfeus. Později byl členem lóže Simeon, kterou zakládal společně s J. Řebíkem v roce 1924. Angažoval se i v Duševědné společnosti a v řádu Stříbrný kruh, kde byl jednou z ústředních postav. Jako člen tohoto řádu (Stříbrný kruh) byl veden také básník Otakar Březina (13. 9. 1868 – 25. 3. 1929)³¹.

Lešehrad pocházel ze šlechtického rodu,³² žil samotářsky se svou sestrou, přesto působil velmi aktivně v několika veřejných i neveřejných organizacích (Spolek českých spisovatelů Máj, Umělecká beseda, Spolek divadelního muzea, Svaz československých esperantistů, Duševědná společnost, řád Stříbrný kruh aj.). Byl dobře finančně zajištěn, díky čemuž vytvořil množství různých sbírek a bohatou

²⁴ BARTÁK, L. Hudební prvek v básnickém díle Emanuela Lešehrada. Praha: Triglav, 1937, s. 9.

²⁵ Během války údajně spolupracoval s italskou Mafií, která stála na straně mocností Dohody

²⁶ viz obr. příloha Obr. 2 – fotografie Lešehrada s básníkem Mombertem. O svém přátelství s tímto básníkem napsal krátkou monografii: E. z Lešehradu, *Hovory s nebeským hodovníkem*, Jan Živný 1931 Praha

²⁷ Sběrka materiální i nemateriální povahy budovaná v letech 1910 až 1952 čítající více než 35 000 archiválií, dnes pod správou Památníku národního písemnictví v Praze.

²⁸ Emanuelu Lešehradovi k 15. listopadu 1937. Praha: A. Srdce, 1937

²⁹ viz jeho práce *Po stopách tajemných společností*, 1935

³⁰ 3° zasvěcení, lóže Dílo v Praze

³¹ archiv DCČH

³² Jeho otec, Josef Lešetický (1836–1914), byl důstojník v rakouské armádě a český vlastenec. Za zásluhy mu byl udělen roku 1889 šlechtický titul „šlechtic z Lešehradu“ - Stoleté výročí vlasteneckého důstojníka. Národní politika. 1936-04-18, roč. 54, čís. 108, s. 2.

knihovnu. Roku 1948 se však stává členem KSČ, snad ze strachu z perzekuce. Díky tomu byl jmenován správcem Lešehradea. V osobním hovoru s prof. M. Nakonečným však působil velmi kriticky k tehdejšímu politickým poměrům.

Roku 1922 přemlouvá Lešehrad Jana Řebíka, aby se opět navrátil do vedení českých martinistů, což se mu skutečně podařilo. Dříve čilé styky se zednářskými lóžemi nyní uvadají, neboť svobodné zednářství se více a více stává politickou organizací. Řebík proto razantně odmítne požadavek martinistického ústředí, vedeného přesvědčeným zednářem J. Bricaudem, který žádá po všech martinistech členství v nějaké zednářské lóži, slovy: „*Bratři se rozhodně staví proti požadavku, aby členové řádu martinistického byli současně zednáři,*“ neboť by to znamenalo „*úpadek idejí martinistických. Čeští martinisté za žádných okolností nepřijmou podmínky, aby každý martinista byl současně zednářem.*“³³ Tímto nesouhlasem se členstvím ve Svobodném zednářství se české martinistické hnutí stalo v Evropě poměrně výjimečným. Vedení národním cítěním, panslavismem, ale bohužel také antisemitismem se někteří čeští martinisté této doby snažili o vybudování vlastního ústředí. Je pozoruhodné, že přes otevřený nesouhlas s podmínkami Nejvyšší rady, která diktovala vstup do zednářství, nebyl nikdo z vedení českých martinistů francouzským ústředím odvolán; ukázalo se, že tato „podmínka“ zase nebyla tak závazná. Díky tomu český martinismus, přes svou charakteristickou zvláštnost, mohl působit i nadále pod vedením tradičního ústředí.

Roku 1924 je v Praze založena nová lóže – Simeon v Ofiru. Tu vedou Řebík a Lešehrad společně. Ta se stává velmi aktivní, neboť roku 1927 plánuje založit novou sesterskou lóži „*pro začátečníky*“ s názvem Gedeon. Na veřejnosti působí martinisté pod názvem Československá společnost intelektuálů.

Avšak ani lóže Simeon se nevyhnuly potíže. Kvůli formálním neshodám a osobní zášti se z lóže odděluje skupina, která fakticky přebírá lóži Gedeon a dále se schází samostatně. Vedoucí Simeonu, J. Řebík, možná právě kvůli tomuto rozkolu věnuje stále více pozornosti jiným činnostem (především politickým). Z lóže odchází větší množství osob a ta se tak dostává do stavu uspání. Tento proces však trval delší dobu, a rok, ve kterém došlo k faktickému uspání, není znám.

Není známo, po jak dlouhou dobu fungovaly obě lóže vedle sebe, pravděpodobně až do roku 1937. Povětšinou panuje shoda v ne-zednářských tendencích obou lóží. I v Paříži nastává rozkol mezi jednotlivými frakcemi a řád se štěpí na dvě větve. Čeští martinisté zůstávají ne-zednářští a to také kvůli poměrně silným antisemitským tendencím některých

³³ citace z dopisu Řebíka z 13. 12. 1923 Lešehradovi

členů. Zednářem však zůstává Lešehrad. Proto jej Řebík vyzývá k odevzdání písemností lóže, neboť se stal jako zednář nespolehlivým. Právě tento rozkol mezi bývalými spojenci je patrně momentem zániku lóže Simeon.

Díky odchodům z lóže Simeon vzniká poměrně velké množství neorganizovaných martinistů. Do jejich čela je zvolen Josef Adamíra³⁴. Jako takový si poměrně nevybíravě vyhrazuje jako jediný právo na komunikaci s ústředím ve Francii. Snaží se odtud také získat chartu k založení nové lóže pro neorganizované martinisty. Do tohoto jednání však vstupuje další významná osoba a představitel vrcholné předválečné éry českého martinismu – Petr Kohout (Pierre de Lasenic).

Petr Kohout – Pierre de Lasenic (17. 5. 1900 - 23. 6. 1944)

Hned z počátku je nutné říci, že životopis Petra Kohouta je plný těžko ověřitelných údajů. Většina z nich však vychází z orální historie, kterou sesbíral prof. Nakonečný od přímých žáků Lasenica. Jedná se tak o informace, které sdělil přímo Lasenic svým žákům. Tyto údaje je tak třeba brát s jistou rezervou a zasloužily by si samostatnou studii.

Velká postava české esoterní scény předválečného období a postava, kterou u nás vrcholil období rozkvětu nejen martinismu, ale hermetismu jako takového. Je však také mnohdy kontroverzní a záhadnou postavou dějin českého hermetismu. Dle svých žáků byl však oblíben pro své elegantní vystupování, francouzskou grácií, ale také pro hluboké znalosti esoterních systémů mnoha věků a kultur.

Narodil se 17. 5. 1900 v Brně, otci Petrovi, technickému úředníkovi, a matce Anně, dceři majitele gruntu a hostinského ve Velké Chuchli. Od roku 1910 bydlí rodina v Praze na Proseku ve vile na Vysočanské třídě č. 35. Vystudoval obchodní akademii s maturitou. V mládí začínal jako voják u leteckého pluku v Kbelích a dosáhl hodnosti četaře. 14. září 1924 se ženil s Jarmilou Skrčenou, dcerou bohatého obchodníka. Manželství však vydrželo jen několik málo let.

Byl nadšeným cestovatelem. Za svůj život navštívil mnoho zemí, pobýval ve Francii, v severní Africe a zvláště v Egyptě, Madagaskar, Indii, pomáhal rekonstruovat chrám Angkor Wat³⁵ atd. Na cestách je v podstatě stále od roku 1930 do roku 1937, kdy se natrvalo usídlil v Praze. Jeho cesty měly především studijní charakter. Většinou se jednalo o déletrvajících cesty, na kterých se musel zároveň nějak žít. V Paříži například vařil kávu, dělal průvodce v muzeu a organizoval zájezdy do Egypta.³⁶ Později pracoval ve štukatéřské dílně, díky čemuž se dostává do Indočíny na rekonstrukci zmíněného chrámu Angkor Wat. V Paříži také zakládá pobočku české Universalie – Společnosti

³⁴ 1877-1953; velmi agilní organizátor, redigoval *Sborník pro filosofii, mystiku a okkultismus*, získal titul „bakalář kabbaly“ v Papusově Vyšší svobodné škole hermetických věd. Značnou část své knihovny věnoval Československé akademii věd.

³⁵ Jeden ze zmiňovaných těžko doložitelných faktů. Pravděpodobné však je, že byl skutečně zaměstnán ve štukatéřské dílně v Paříži, která se právě na rekonstrukci měla podílet. Mohla by to dokazovat fotografie Lasenica v Pařížském atelieru oné štukatéřské firmy, otisknutá v knize *Novodobý český hermetismus*, Praha 2009 na str. 198. a *Obrazová příloha Obr. 4*

³⁶ Tyto byly pořádány i pro zájemce z Čech. Zpráva o pořádání takové cesty je otisknuta v prvním čísle časopisu *Herold*, který vydávala česká *Universalie – společnost českých hermetiků*.

československých hermetiků. Publikuje zde také knihu o sexuální magii (*Rituels de Sociétés de la Magie sexuelle*) a knihu o okultním významu klenotů (*Symbolique et partes occultes*). V roce 1933 se vrací na téměř rok zpět do Čech, v roce 1934 však opět odjíždí a v zahraničí zůstává, s několika mezerami, až do zmíněného roku 1937. Navštěvuje Alžír a Egypt. Zde se, jak tvrdí, při písečné bouři v Údolí králů se svým přítelem ztratil. Jeho přítel nepřežil a Lasenic vyvázl jen s velkým štěstím a těžkou dehydratací plic, která, po několika dalších letech, a po několikadenním výslechu na Gestapu, významně přispěla k jeho smrti. Na Madagaskaru se také žení a zanechává zde prý dobře zajištěného syna.

Byl však také kontroverzní postavou. Již po jeho prvním rozvodu s ženou Jarmilou v roce 1929 zažívá první vlnu policejních obvinění, nejdříve z vloupání do vlastního domu, údajně kvůli penězům z pojistky na majetek. Později jej z krádeže obžaluje jeho bývalá tchyně, i bratr jeho bývalé ženy. Je několikrát zadržen, ale nikdy není souzen ani odsouzen. Dokonce byl zadržen jako podezřelý v případě vraždy dvou žen a jakýsi anonym jej udal pro podezření z homosexuálních styků. Po svém návratu z Paříže totiž bydlí po nějakou dobu u svého přítele dr. J. Kefera, což se zdá jeho sousedům krajně podezřelé, neboť má „d'ábelsky zasmušilý výraz tváře.“

Po většinu svého života vystupoval jako „spisovatel“ či „redaktor.“ Je autorem mnoha okultně zaměřených knih³⁷. Z jeho neznámých děl sepsaných ve francouzštině připomeňme filosofii dějin esoterismu (*L'histoire de l'Esotérisme*) a monografii o okultním významu klenotů (*Symbolisme et les partes occultes, Paříž 1930*). Byl redaktorem *Masarykova naučného slovníku* a časopisu *Medium*. Finančně si však moc dobře nevedl. Malý příjem měl ještě ze soukromého vyučování francouzštiny. Žil však ze skromného příspěvku svých přátel, zejména díky podpoře manželů Sedláčkových, kteří mu poskytli i část svého domu, za což později odkázal veškerý svůj majetek i autorská práva na své spisy jejich synovi. Jezdívá také na zimu do Příbrami za manželi Váhalovými. František Váhala zde byl středoškolským profesorem. Jak prof. Nakonečnému sdělila paní Váhalová, právě Lasenic mu ukázal kouzlo egyptologie a z Františka Váhaly se po válce stává profesor egyptologie na pražské Karlově Univerzitě³⁸.

Ve svých knihách se snaží o propagaci universalistického pojetí esoterismu. Je členem množství esoterních společností³⁹. Přes své nevelké formální vzdělání (pět tříd obecné školy, čtyři třídy reálky a tři třídy obchodní akademie s maturitou) hovořil plynně francouzsky a dlouhou dobu studuje staroegyptské písmo⁴⁰. Prokazuje však velkou touhu po poznání a praktických zkušenostech. Nevěří v lidstvo, ale věří v jeho ducha. Nezastavuje se u panslavismu jako množství ostatních martinistů této doby, snaží se zdůraznit jednotu celého lidstva. Vystupuje také proto z lože Simeon v Ofiru a to již roku 1927. Byl milovníkem umění, zvláště výtvarného, sám také trochu maloval. Estetismus pro něj byl jednou z cest k poznání.

Před smrtí jej velmi sužovala plicní choroba. V den své smrti měl však velmi radostnou náladu a zdálo se, že je šťastný. V noci z 22. na 23. Června 1944, mezi 5. a 6. hodinou ránnímírá v prudkém záchvatu chrlení krve. Jeho poslední slova byla „Je konec.“ Pohřben byl v kovové rakvi 27. června 1944.

³⁷ Např. *Universalismus* (Praha 1933), *Sexuální magie* (Praha 1933), *Egyptské hieroglyfy a jejich filosofie* (Praha 1935), *Alchymie - její teorie a praxe* (Praha 1936), *Hermes Trismegistos a jeho zasvěcení* (Praha 1936), *Hermetická iniciace Universalismu na základě systému rhodostaurotického* (Praha 1937), *Tarot - klíč k iniciaci* (Praha 1938) a další.

³⁸ PhDr. František Váhala, CSc., v letech 1971-1974 byl vedoucím Československého egyptologického ústavu.

³⁹ *La Fleched'Or*, *New Eulis*, *Société Egyptienne Secrète*, atd.

⁴⁰ Vydává knihu *Egyptské hieroglyfy a jejich filosofie*, *Universalialia* 1935

Poté, co se Adamíra dostává do čela českých neorganizovaných martinistů, snaží se pro sebe ve Francii vyjednat chartu k založení nové lóže. V tom mu Lasenic nejdříve pomáhá, působí jako prostředník v jednání mezi ním a tehdejším velmistrem řádu Chevillonem. Ten byl totiž Lasenicovým blízkým přítelem z doby jeho pobytu ve Francii. Po nějaké době vyřizuje Lasenic Adamírovi zamítnutí jeho žádosti. Chartu totiž dostává Lasenic⁴¹. I přes Adamírovy protesty je charta platná a Lasenic zakládá v roce 1938 lóži Paragawa⁴². Spolu s ní, nebo o chvíli dříve, vzniká i užší sekce nazvaná Horev-klub.

Členská základna Horev-klubu byla téměř shodná s lóží Paragawa a klub byl součástí lóže. Vrcholí jí činnost martinistů v Čechách. Členů klubu není patrně nikdy více než 20, v době Protektorátu se však členská základna ještě snižuje a oficiálně je jeho činnost zakázána. Schází se však přesto dál ve vile v Káraném, pojmenované „Vytoužená.“

Hlavní zaměření Horevu bylo především ve staroegyptském hermetismu, a tomu byl také přizpůsoben interiér vily⁴³. Klub vydával vlastní časopis *Horev*, revui pro srovnávací studium tradiční filosofie a náboženství. V prvním čísle revue *Horev* byl zároveň ve třech bodech shrnut základní cíl klubu: „1. *Studium klasických hermetických kultur z hlediska reintegračního, náboženského i filosofického, shromažďování a řazení esoterních prvků, skrytých za každou tradicí, za každým kultem a každým symbolismem.* 2. *Spiritualizace lidské společnosti od jednotlivců ke kolektivu a realizace tradičních pilířů Síly, Vědění a Krásy duchovna, proti atheismu, citovému záporu a materialismu dneška.* 3. *Theoretické a hlavně praktické bádání o skrytých přírodních silách, jejich příčinách a zákonech.*“ A právě praxe byla hlavním cílem setkávání členů klubu. Součástí výbavy vily „Vytoužené“ byla alchymická laboratoř, meditační místnost, jejíž stěny byly potaženy černou látkou či rituální místnost zařízenou ve stylu egyptského chrámu.

Klub pořádal množství přednášek⁴⁴, „debatních večerů“⁴⁵ a jeho členové psali vlastní deník prací. Po obsazení země německými vojsky a po zakázání klubových činností se aktivita klubu přesouvá do vily manželů Sedláčkových a Lasenica v Káraném u Prahy.

Činnost klubu po smrti Lasenica v roce 1944 upadá. Samotný klub nezaniká, avšak bez vůdčí osobnosti se jeho aktivita zmenšuje. Po Lasenicovi zbylo množství materiálů,

⁴¹ viz Obrazová příloha Obr. 3

⁴² Prof. Nakonečný udává ve své knize *Novodobý český hermetismus*, Eminent 2009 název lóže „Paragava.“ Tento název je však nepřesný. Na všech lóžových dokumentech té doby je psáno s „W“

⁴³ viz Obrazová příloha Obr. 5

⁴⁴ které nyní, v době, kdy píšu tuto práci, vyšly tiskem spolu s kompletní faksimile původní revue *Horev* – de Lasenic, Pierre: *Přednášky pro Universalii a Horev-klub*, Vodnář 2014

⁴⁵ každé úterý v kavárně Louvre na Národní třídě v Praze

včetně konceptu knihy *Hovory s Lasenicem*⁴⁶. Proto znamenal konec války jistou nadějí v obnovení aktivity a renesanci martinismu a hermetismu zdecimovaného válkou. Vladimír Rohlíček se tak vydává do Francie, kde získává novou chartu k obnovení lóže Paragawa; lóži totiž nebylo možné obnovit přímo na místě, neboť válku nepřežil nikdo, kdo by měl dostatečný stupeň zasvěcení, aby ji mohl vést. Po válce je však i francouzský martinismus v troskách. Rohlíčkovi se nakonec povede chartu získat. Přes tísnivou situaci u nás je mu vydána, ale pravděpodobně v nějaké omezené podobě. Dříve, než je však lóže uvedena opět v život, přichází rok 1948 a Rohlíčkovi je sděleno, že takováto činnost není žádoucí. Martinismus v rituální podobě tak v podstatě zaniká.

Martinismus po roce 1948

Chceme-li sledovat vývoj Martinistického řádu u nás i po roce 1948, musíme předem počítat s ještě hlubší nepřístupností zdrojů, než dříve. Jakákoliv činnost v martinistickém duchu byla nežádoucí a zakázaná, proto si také aktéři dávali velký pozor nejen na svá slova, ale také na to, co napíšou (včetně svých osobních poznámek). Martinismus jako takový nebyl konkrétním cílem persekuce státních složek, vždy se však pojil především na místní inteligenci. Byl do jisté míry společenskou záležitostí vyšších středních a vysokých vrstev, které byly hlavním cílem persekucí. Nehrozilo tedy vězení za martinismus, martinismus byl však znakem intelektuální činnosti, která se neshoduje s žádoucí činností v socialistické společnosti.

V podstatě jediným písemným dokladem, který je dnes k dispozici, je již zmiňovaná kniha⁴⁷ *Přednášky pro Universalii a Horev-klub*, ve které jsou podle rukopisných pramenů shrnuty všechny dochované přednášky martinistů Lasenicova kruhu před rokem 1948 i po něm. Dokládají aktivní činnost martinistů i v pozdním socialismu. V podstatě všechny ostatní informace opět vycházejí z orální historie Lasenicových žáků. Téměř žádné přímé zápisy z jednání či schůzek se nedochovaly.⁴⁸

Po Lasenicově smrti se vedení Horev-klubu ujímá pan Sedláček společně s panem Rohlíčkem. Alois Sedláček řídí nerituální činnost klubu a přednášky, zatímco Vladimír Rohlíček se vydává do Francie pro novou chartu k obnovení lóže Paragawa. Tu skutečně dostává, avšak

⁴⁶ vydáno až v roce 1993, Trigon, Praha

⁴⁷ Viz pozn. 44

⁴⁸ Některé přednášky jako zápisy rozhovorů jsou zachyceny v knize *Přednášky pro Universalii a Horev-klub*, Vodnář 2014

před opětovnou konstitucí lóže jej československé úřady varují, že je tato činnost protistátní. Toto varování uposlechl a tím tak končí rituální martinismus v Čechách. Zůstává však tu však jeho studijní forma, která nikdy nezaniká a zdá se, že má úplnou kontinuitu. Lóži vedli společně Rohlíček se Sedláčkem až do roku 1964, kdy Sedláček umírá. V tomto roce přechází vedení klubu čistě do Rohlíčkových rukou, a ten se jej snaží vést více aktivně. Snaží se zapojovat do schůzek i mládež. Naopak odmítá účast starších nezačleněných hermetiků, neboť „jsou už unavení a nic nepřinesou“.⁴⁹

V průběhu padesátých let se podařilo tajně provézt do Francie dopis Nejvyšší radě řádu, ve kterém bylo požádáno o delegáta, který by byl schopen zasvěcovat do nejvyšších stupňů řádu. U nás se totiž již nikdo takový nevyskytoval, a pro řádné fungování lóže bylo třeba, aby zde byli alespoň dva členové zasvěcení do třetího stupně. Nejspíše roku 1954 byl z Francie vyslán delegát, který měl zasvětit do třetího stupně pana Stanislava Kulovaného. Delegát skutečně dorazil do Čech, a následně vyhledal pana Kulovaného v jeho zaměstnání. Vypytał se na něj na ředitelství podniku, kde byl pan Kulovaný zaměstnán, a proto bylo poněkud obtížné vysvětlit, co mu tento Francouz chce. Nicméně účel cesty byl splněn. Jako omluvu za způsobené potíže zaslala následně Nejvyšší rada řádu panu Kulovanému prsten se zeleným adulárem. Tato historka byla zachycena jen díky svědectví doktorky Zory Šubrtové, která, jako žákyně Květoslava Minaříka, byla v kontaktu s členy Horev-klubu (respektive lóže Paragawa), který udržoval s panem Minaříkem čilé vztahy. Toto úsilí o řádnost lóže a kontakt s francouzským ústředím svědčí o neutuchající aktivitě jejich členů.

Právě do kroužku pana Rohlíčka pořádaného pro mládež, dochází i pan (dnes: profesor) Nakonečný. V roce 1969 se podařilo jednomu z členů kroužku vycestovat do Francie, kde naváže opětovné styky s martinistickým ústředím. Díky tomu obdrží z ústředí dopis, ve kterém získávají kontakt na paní Libanskou. Ta si legálně vzala za manžela Francouze a mohla tak cestovat mezi oběma zeměmi bez větších obtíží. Shodou okolností byla také sekretářkou velmistra Martinistického řádu, Ireného Segureta. Jako taková tak měla čtvrtý stupeň zasvěcení, načež udělila iniciace zájemcům z členů Rohlíčkova kroužku. Na základě takto vybudovaných kontaktů byl v nejspíše v roce 1971 velmistr Seguret pozván do Čech. Jako turista tedy navštívil i s paní Libanskou Prahu, následně vedl v bytě jednoho ze členů přednášku ve francouzštině. Během této schůzky také uznal chartu, kterou v po válce získal Vladimír Rohlíček. Bohužel pan Rohlíček několik let nato (1974) umírá a tím v podstatě zaniká i pravidelná činnost Horev-klubu.

⁴⁹ Soukromý deník jednoho ze členů skupiny, pana Ladislava Běhounka.

Po Rohličkově smrti zůstávají pouze členové kroužku, kteří se i nadále scházeli dosti nepravidelně a zřídka. Z členů klubu aktivněji působí nejspíše pouze pan Kulovaný (10. 10. 1910-8. 9. 1998), pan ing. Jiří Teyrovský (20. 4. 1912-?) a pan Ladislav Běhounek (22. 8. 1920-24. 9. 2005). Jejich smrtí v podstatě původní lóže Paragawa a Horev-klub zanikají. Poslední známé datum schůzky klubu je 6. 3. 1982. Z původních členů Rohličkova kroužku zůstává martinismu věrných zhruba pět osob. V této době vzniká první verze knihy prof. Nakonečného - *Martinismus kdysi a nyní*, která byla pro tyto zájemce napsána. V tomto stavu však aktivita zůstává až do roku 1987, kdy vzniká myšlenka obnovit český martinismus a založit lóži pojmenovanou Lasenic. Ta byla skutečně založena, avšak zatím pouze jako lóže zednářská. Až po Sametové revoluci, v roce 1991, jsou díky kontaktům, které se podařilo získat v Itálii s tamními martinisty, uděleny iniciace a v centru této zednářské lóže vzniká užší sekce osob, které pracovali v intencích martinismu. V lóži působilo dohromady zhruba 15 osob a jen menší část z nich byla zároveň martinisty. Bohužel jak je v Čechách zvykem, i zde vznikali různé rozpory mezi jednotlivými členy. Většina členů s martinistickým zasvěcením z lóže odešla a ta se stala především zednářskou. To nakonec vedlo ke vzniku řádné martinistické lóže, zhruba v roce 1994.

Po této lóži Lasenic v Čechách proběhlo ještě několik dalších pokusů o založení martinistické lóže, včetně pokusů o provázání se světovým martinismem. Z nepřímých informací usuzuji, že tato snaha skončila úspěšně a tak předpokládám, že některá z takto založených lóží funguje dodnes.⁵⁰

V této době se také začalo postupně rozpadat ústředí řádu ve Francii. Kvůli rozporům se postupně odtrhlo několik menších odnoží řádu, které začaly působit samostatně.

Je možné usuzovat, že v současné době se v Čechách vyskytuje několik nezávislých lóží. Pracuje tu zednářská lóže Lasenic, lóže založená s pomocí zahraničních vlivů, o jejímž působení mi toho není mnoho známo. Dále jsem si všiml, že jedna z nově vydaných Lasenicových knih (*Hermetická iniciace martinismu*)⁵¹ obsahuje i oficiální martinistické imprimatur lóže Elias; z toho vyvozují, že existuje skupina, která je v tomto směru aktivní.

⁵⁰ Všiml jsem si, že jedna z nově vydaných Lasenicových knih (*Hermetická iniciace martinismu*) obsahuje i oficiální martinistické imprimatur; z toho vyvozují, že existuje skupina, která je v tomto směru aktivní.

⁵¹ Pierre de Lasenic – *Hermetická iniciace martinismu*, Vodňář 2011, Praha

Známé osobnosti spojené s martinistickým řádem

V následující kapitole bych rád představil některé osobnosti, které se stali díky své činnosti veřejně známými, a zároveň byly prokazatelně členy některé martinistické lóže, případně k ní měli blízko. Nebudu se zabývat jejich činností autorskou, tu jen lehce nastíním a zájemce odkazuji na odbornou literaturu o nich pojednávající. Snažím se těmito osobami dokázat, že martinismus nebyl jakousi okrajovou záležitostí, ale velmi vážně chápaným prvkem československé inteligence. Jak bude z níže uvedeného popisu patrné, hrály tyto osobnosti v lóžovém životě významné role. Nebyl to tedy jen módní trend, co je k účasti v těchto lóžích vedlo.

Jiří Karásek ze Lvovic (24. ledna 1871 Smíchov, Praha – 5. března 1951 Praha)

Vlastním jménem Josef Karásek, případně Josef Jiří Antonín Karásek. Básník, prozaik a kritik, přední český představitel dekadentní literatury. Přídomek „ze Lvovic“ za své jméno připojil na základně vlastního tvrzení, že je potomkem hvězdáře ze 16. století, Cypriána Lvovického ze Lvovic. Souviselo však především v oblibě vyhledávat aristokratické předky. Během svého života nashromáždil velikou knihovnu.⁵² Ta je nyní součástí Památníku národního písemnictví na Strahově.

Působil však také jako významný martinista. Byl zakládajícím členem lóží U Modré hvězdy a Simeon v Ofiru. Vystupoval zde pod lóžovým jménem Damis, či jako Nikodém. Jako jeden ze členů Nejvyšší rady této lóže aktivně utvářel její dění a podílel se na jejím vývoji. Redigoval také poslední ročník Okultní a spiritualistické revue - vycházela v letech 1921 - 1924 u pražského nakladatele Jana Zmatlíka a založil okultně zaměřenou edici pod názvem Knihovna šťastných lidí.

⁵²48 000 svazků, katalog je volně přístupný na stránkách <http://nris.nkp.cz/Katalog.aspx?sigla=ABE336&katkey=PNPKKG>

Gustav Meyrink (19. ledna 1868, Vídeň – 4. prosince 1932, Starnberg)

Vlastním jménem Gustav Meyer. Německý spisovatel silně ovlivněný atmosférou Prahy konce 19. století. Od roku 1884 žil v Praze, kde si založil bankovní dům. Napsal několik mysticky založených románů.⁵³ Jeho román Golem se dočkal i několika divadelních zpracování.⁵⁴

Zajímal se o východní vědy, okultismus a historii tajných spolků, řádů a společenství. Během svého pobytu v Praze se podílel na založení první martinistické lóže „U Modré hvězdy.“ Do martinismu jej uvedl baron Leonhardi. Byl také veden v matrice lóže Simeon v Ofiru, jako v zahraničí žijící, nepracující člen, neboť v roce 1904 z Čech odjíždí a usazuje se natrvalo ve Starnbergu v Bavorsku, kde později umírá.

Julius Zeyer (26. duben 1841 Praha – 29. ledna 1901 Praha)

Významný český básník a prozaik, který má nejbližší k autorům lumírovského směru. Je jedním z nejvýznamnějších představitelů novoromantického směru u nás. Byl vášnivým cestovatelem a sběratelem. Navštívil velké množství zemí, jeho cesty jej zavedly až do Afriky.

Jeho mystické zaměření jej přivedlo i k martinismu, do nějž jej zasvětil opět baron Leonhardi a to ještě před vznikem první české lóže. Zeyer se tak stal jedním ze zakládajících členů lóže U Modré hvězdy. Dosáhl zde druhého stupně zasvěcení. O Zeyerově příslušnosti k řádu se zachoval zajímavý dokument. Je to sešitek, v němž měl napsána poučení o účelu a základních symbolech řádu. Nachází se v knihovně Národního muzea v Praze v Zeyerově rukopisné pozůstalosti.⁵⁵ Je také veden v matrice lóže Simeon v Ofiru jako zemřelý člen.

⁵³ Golem, překlad Bořivoj Prusík. Praha: Topič, 1917; Zelená tvář, překlad A. Bayer, B. Kočí 1925 Praha, atd.

⁵⁴ např. inscenace nastudovaná souborem Tygr v tísni v divadle Ostrov Štvanice

⁵⁵ otištěn v článku dr. A. Dolanského: Julius Zeyer a jeho účast ve spirituálních společnostech – Okultní a spiritualistická revue r. III., č. 3. 1923 na str. 127-131

PhDr. František Váhala, CSc. (29. ledna 1911, Jičina – 29. prosince 1974 Nový Jičín)

František Váhala se narodil v malé obci Jičině, dnes administrativní součásti městyse Starý Jičín. Po skončení druhé světové války navštěvoval přednášky profesorů Františka Lexy, J. Černého, Z. Žáby na Filosofické fakultě University Karlovy. 1. října 1962 se stal členem Československého egyptologického ústavu UK. Při záchranných výzkumech Československého egyptologického ústavu v Núbii v letech 1964 a 1965 dokumentoval skalní kresby a nápisy a vedl výzkum na pohřebištích ve Wádí Qitně a v Kalábši. V letech 1968, 1970 a 1974 se zúčastnil expedic ústavu do Abúsíru, které prováděly výzkum Ptahšepesovy mastaby. V roce 1971 byl jmenován vedoucím Českého egyptologického ústavu, který vedl až do své smrti v roce 1974.

Váhala byl členem lóže Paragawa a Horev-Klubu. Právě zde se potkal s Pierrem de Lasenic. Ten jej, podle vyprávění jeho ženy, inspiroval ke studiu egyptologie. Lasenic u manželů Váhalových v Příbrami trávil asi tři zimy, během kterých se věnoval studiu.⁵⁶

Jan Solovjev (6.3.1922-7. 2. 2014)

Jan Solovjev, syn fotografky a ruského učitele, se narodil v Turnově v roce 1922. Na turnovské šperkařské škole se vyučil rytcem kovů, poté absolvoval UMPRUM v Praze u profesora Emila Filly v ateliéru monumentální tvorby. Po roce 1948 byl vězněn za protistátní činnost svého bratra. Od padesátých let minulého století žil a tvořil spolu s manželkou Jaroslavou, též malířkou, v Turnově.

Není jasné, jestli sám měl martinistický zasvěcení, neboť získat je v té době nebylo snadné. Udržoval však velmi čilé styky s panem Rohlíčkem, od nějž měl spoustu materiálů a také s panem a paní Kuželovými, taktéž členy Horev-klubu, respektive Paragawy. Vlastnil tak spoustu materiálů klubu i Lasenica, které neměl nikdo jiný.

⁵⁶informace oral history sdělená paní Váhalovou prof. Nakonečnému

Závěr

Při pohledu na českou martinistickou scénu od dob jejího vzniku až dodnes a na její představitele je patrné, že byl vždy doménou té části společnosti, kterou bychom mohli označit za inteligenci. Právě díky tomu se těšil vzrůstající oblibě a také kvůli tomu čelil represím v dobách totalitních režimů. Již v počátcích se český martinismus vyhradil vůči svobodnému zednářství, které zasahovalo podobnou skupinu obyvatel. I svobodné zednářství čelilo ze stejných důvodů represím.

V dnešní době je zednářství stále populární a velmi aktivní a proto na poli historie svobodného zednářství vznikají stále nové vědecké, případně populárně naučné publikace. Na poli martinismu je situace citelně horší. Nejdůležitější historiografickou prací je postupně aktualizovaná monografie prof. Nakonečného⁵⁷, doplňovaná několika studii historika českého hermetismu Lukáše Loužeckého⁵⁸. Mimo to existuje několik dalších prací, které jsou buď velmi stručné, nebo se svým rozsahem týkají martinismu jen okrajově.⁵⁹ Žádné rozsáhlejší monografie však nevznikají, byť martinismus je fenoménem české duchovní a kulturní historie, který si takové bádání zaslouží.

Tento nedostatek vědecké pozornosti jsem pocítil i při psaní této práce. Pokud sledujeme období do Druhé světové války, je možné nalézt zajímavé množství informací a zdrojů. Prof. Nakonečný v této oblasti provedl, i přes svou citovou angažovanost v tomto oboru, velmi vyčerpávající práci. Také Dokumentační centrum českého hermetismu hromadí staré zdroje, a stále se mu daří nalézat nové. Postupně publikované studie Lukáše Loužeckého jsou zatím věnovány jen jednotlivým detailům historie českého martinismu. Jmenovaní autoři sice odvádí velmi záslužnou práci, ale při nejlepší vůli nemohou pokrýt tak rozsáhlou a neprobádanou oblast, jakou dějiny českého martinismu jsou. Zvláště období po Druhé světové válce je, už z podstaty věci, velmi náročné na jakékoli vědecké zpracování. Pro opatrnost účastníků této epochy vyplývají veškeré dostupné informace pouze z oral history a jejich spolehlivost je tak velmi diskutabilní. Přesto prof. Nakonečný sesbíral podstatné

⁵⁷ Samizdat nazvaný *Martinismus*, první vydání pod názvem *Martinismus. Doktrína – historie – organizace* (Tom 1991), druhé přepracované vydání pod názvem „*Neznámý filosof*“ *Louis-Claude de Saint-Martin. Martinismus kdysi a nyní*.

⁵⁸ *Chrám a jeho služebníci*. In: Logos 2013, s. 51-58; *Pierre de Lasenic a jeho dílo*. In: *Přednášky pro Universalii a Horev-klub*, Vodňář 2014; *V říši dvou principů*. In: de Lasenic, Pierre: *Sexuální magie*, Trigon 2014.

⁵⁹ Súsová, Ivana: *Martinismus a martinisté*. In: de Lasenic, Pierre: *Hermetická iniciace martinismu*. Vodňář 2011. Kalač, Petr: *Stručná historie současné esoterické scény od konce 19. století do konce roku 1989*. Online: <http://dcch.grimoar.cz/?Loc=detail&Cat=1&Lng=1&UID=3>

množství příběhů od pamětníků té doby, kteří již nejsou mezi námi. Poválečná historie však přesto plná různých historek, jejichž pravdivost závisí na pravdivosti jejich narátorů.

Ani martinismu, který hlásá otevřenost lidského srdce, se nevyhnuly typické problémy, které různá společenství zažívají. Osobní roztržky a silné národní cítění byly cítit jak v třicátých letech 19. století, tak v letech devadesátých. V obou případech vedli pouze k zániku starších martinistických struktur, ale současně také k vytvoření nových. Režim nacistický ani komunistický nedokázali potlačit inteligenci a s ní ani martinismus. Ten i přes značné riziko zůstal prvkem této části inteligence. V nynějším světě tak zažívá novou vlnu zájmu a i to je jeden z důvodů, proč se na jeho historii zaměřit více vědeckým způsobem.

Literatura

- Luboš Antonín, *Zlatý věk Svobodného zednářství v Čechách*, Půdorys/Argo 2010
- Jana Čechurová, *Čeští svobodní zednáři ve 20. století*; Libri, 2002
- M. Nakonečný, *Novodobý český hermetismus*, Eminent 2009 Praha
- M. Nakonečný, *Novodobý český hermetismus*, Vodnář 1995 Praha
- M. Nakonečný, *Martinismus (Doktrina-historie-organizace)*, TOM, Brno 1991
- M. Nakonečný, „*Neznámý filosof*“ *Louis-Claude de Saint-Martin (Martinismus kdysi a nyní)*, Malvern 2007 Praha
- E. z Lešehradu, *Po stopách tajemných společností*, Alois Srdce, Praha 1935
- E. z Lešehradu, *Stručné dějiny svobodného zednářství v našich zemích*, Stavba, Praha 1937.
- E. z Lešehradu, *Svobodné zednářství v Československu po převratu*, Praha 1935
- E. z Lešehradu, *Hovory s nebeským hodovníkem*, Jan Živný 1931 Praha
- M. Jůna, *České tajné společnosti I*, Epika 2013
- M. Jůna, *Studie o baronech Leonhardi ze Stráže nad Nežárkou*; Martin Jůna 2013 Jindřichův Hradec
- R. Ambelain, *Martinism, History and Doctrine*, Editions Niclaus 1946 Paříž
- R. Ambelain, *Contemporary Martinism and its true Origins*, Destins 1948 Paříž
- Přednášky pro Universalii a Horev-klub*, Vodnář 2014
- Mgr. Vendula Štěpánková *Od dekadence ke konvenci: vybraná díla Emanuela z Lešehradu*, bakalářská práce, Brno : Masarykova universita, 2007
- Roger Dachez, *Martinist Orders and Freemasonry in France since the time of Pappus; The Canonbury*
- Masonic Research Centre, bez datace
- P. Kalač, *Stručná historie české esoterické scény od konce 19. století do roku 1989*, Archiv DCČH
- B. Hammanová, *Habsburkové. Životopisná encyklopedie*. Praha: Brána; Knižní klub, 1996
- H. Magenschab, *Josef II. – Revolucionář z boží milosti*, Brána – 1999
- R. Chlup, *Corpus Hermeticum*, Herrman a synové, Praha 2007

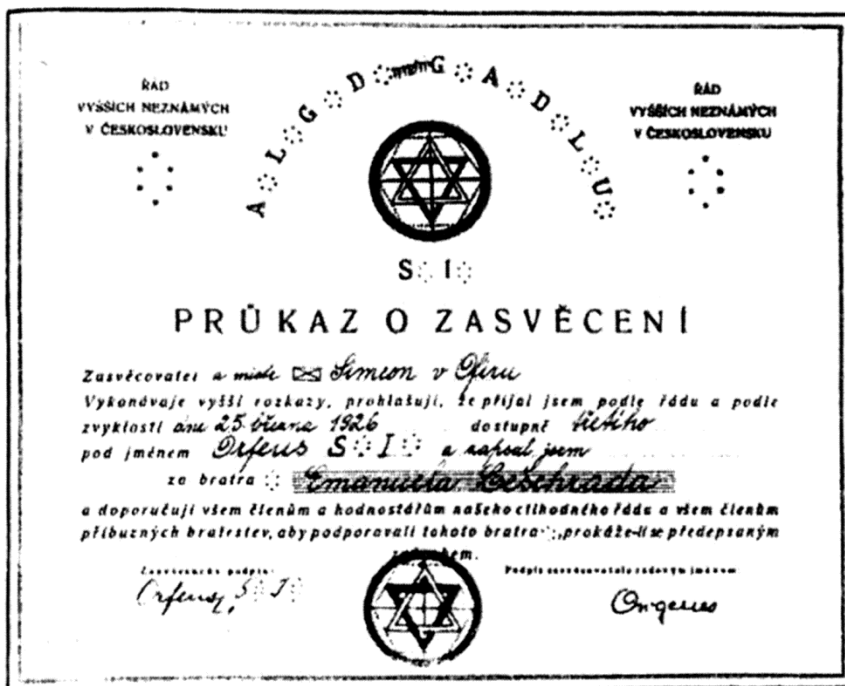
Milko Bogaard, *Orders and Societies: The Martinist Order*, 2001

Theosophic Correspondence: L. C. de Saint-Martin & Kirchberger, Theosophical University Press 1949

Martinism from its origins to the present day video na serveru youtube.com -
<https://www.youtube.com/watch?v=gf4olOgzVfc>

The Philosophical Review Vol. 6, No. 2, Mar., 1897, Duke University Press, Elizabeth S. Haldane – Jacob Böhme and his Relation to Hegel

Obrazová příloha

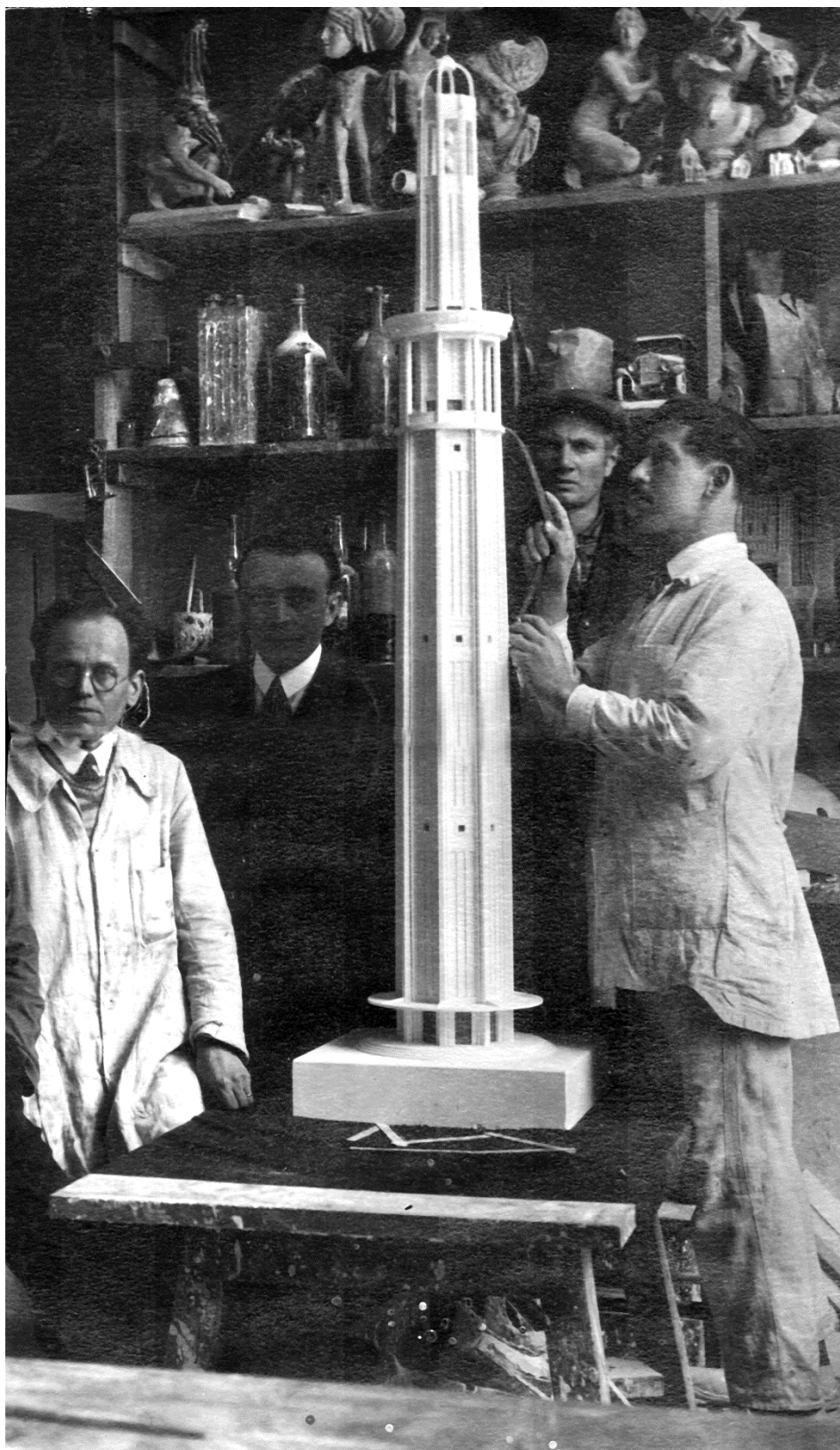
Obr.1 Lešehradova průkazka o zasvěcení z lóže Simeon v Ofiru

Obr. 2 Alfred Mombert (v pravo) a Emanuel Lešehrad během Mombertovy návštěvy v Praze v roce 1906

Obr. 3 Charta vystavená P. de Lasenicovi pro založení lóže Paragawa

Obr. 4 Lasenic ve štukatérském atelieru v Paříži.

Obr. 5 Interier vily v Káraném u Prahy

Srdečné blahopřání ke vašímu
 výročí a mnohé štěstí ve vašich cestách
 měj :

F. Bahala J. Týpovský
 Hájkalová u Polučky
 Zedláčková
 Moun

Obr. 6 Blahopřání členů Horev-klubu (Paragawy) k 50. narozeninám Ladislava Běhoučka